

tamen monte in possessione monasterii permanente. Ab istis itaque locis omnia quæ ad montana contendunt eremus teneat, id est a prædicta Jumentella et prædicto monte Rotundo per ipsam currentiam fluminis usque ad montem Ceresam; aliæ vero Alpes æqualiter inter eremum et monasterium dividantur. Habeat etiam eremus ecclesiam sancti Donati in Mutiliano cum omnibus suis pertinentiis, exceptis duobus molendinis, quæ ipsum monasterium tenet, et insulam juxta molendina positam, in qua qui ea custodiunt, modo habitare videntur, et quæ per donationis paginam a donatoribus obvenit præfato eremo in loco Fagnaula et in Pozolo simili modo permaneat jam dicto monasterio, nam campum Liverani permaneat eremo. Cuncta vero quæcunque nostri juris sunt sive in Treudacio, sive in Rivagutti, sive in Rosamo, sive etiam in Castagnaria, sive in Corenla.... vel in quibuslibet locis omnia monasterium sine ulla prorsus contradictione possideat cum toto jure quod habemus in monasterio sancti Benedicti. Hac etiam nostra præceptione decernimus ut monasterium et eremus hoc inter se invicem debeant, quatenus cum necessarium fuerit ut monasterium infirmos fratres eremi ad refocilandum et sustentandum usque ad sanitatem cum licentia prioris fraterna benignitate suscipiat, et eremitæ fratres monachos de monasterio venientes cum licentia abbatis libenter admittant. Quod si

A prædicta eremus ad defectum evenerit, ita ut conventum monachorum non habeat, et saltem tres ibi fratres non sint qui secundum consuetam ipsius loci eremiticam regulam vivant, tunc et eo casu ipsa eremus cum suis pertinentiis juribus.... ipsumque locum.... sub sua.... Insuper nos Guido et Ermelina comitissa mea uxor spondimus, promittimus atque obligamus abbatibus prædicti monasterii, quod si definitio prædicta a domno Petro venerabili pontifici nobis consentientibus, ut dictum est, inter monasterium et eremum facta custodire modisque omnibus observare; et si, quod absit, aliqua occasione eremum jam dictum ad nihilum devenierit, non habeamus licentiam nec potestatem aliæ ecclesiæ illam ecclesiam vel quoquo modo consentire, vel si contra hæc fecerimus, componere nos cum nostris filiis et hæredibus promittimus abbatibus, ibi per tempora deservientibus, auri optimi libras decem, ita tamen ut post solutam pœnam, definitio et obligatio in sua firmitate perduret.

Ego Cinnamellus notarius de territorio Faventino rogatus a prædicto Guidone comiti et sua uxore, nec non a domno venerabili Petro pontifice, hanc definitionem et obligationem scripsi.

Guido comes et Ermelina comitissa hanc definitionem inter monasterium et eremum, et obligationem scribere rogaverunt.

OPERUM S. PETRI DAMIANI

IN EDITIONE CAJETANI

TOMUS SECUNDUS

COMPLECTENS

SERMONES ET SANCTORUM HISTORIAS.

CAJETANI EPISTOLA NUNCUPATORIA.

S. D. N. Paulo V, pontifici maximo CONSTANTINUS CAJETANUS, monachus congregationis Casinensis, salutem et felicitatem a Deo precatur.

Exit in lucem, beatissime Pater, tuo augustissimo nomine insignitus, Operum B. Petri Damiani S. R. E. cardinalis, episcopi Ostiensis, tom. II, eo quidem alacrius et confidentius, quod priorem jam scit patrocini tui clypeo munitum, in manibus hominum, atque adeo in ora et admiratione versari. Non abs re igitur posthumus hic alter sanctissimi viri partus in publici parentis sinu domesticum sibi requirit et familiare perfrugium. Hic autem liber continet sanctorum res præclare gestas, ab eodem tam sincere fideliter

que conscriptas quam eloquenter laudatas atque exornatas. Sanctorum vero præconia cui aptius possunt et convenientius, quam tibi sanctitatis assertori, patrono et vindici, consecrari? Si enim, ut Propheta monet, sanctorum laudes in Deum sunt tanquam finem et metam dirigendæ, jure optimo Dei in terris vicem gerenti offerri debent, ut inde ad Deum ipsum, qui earum, quas in sanctis laudamus, actionum et virtutum fons est et origo, revertantur. Petrus quidem ipse Damiani, qui dum vixit, totius Ecclesiæ catholicæ, et præsertim sacrosanctæ sedis apostolicæ propugnandæ mirifico et incredibili studio semper exarsit (quod sane studium, vel tacente me, vitæ ejus et ingenii præclara monimenta satis abundeque testantur), cui potius suas lucubrationes dicatas velit quam summo Romanæ urbis antistiti et Christianæ reipublicæ moderatori? Par est enim ut sub illius Ecclesiæ patrocinio defunctus conquiescat, pro qua vivus labores capessere, certamina suscipere, gravissimis periculorum fluctibus caput objicere, immota semper constantia et infracto generosæ mentis ardore non recusavit. Sed quorsum attinet tam multa in re maxime certa, verba profundere? Num alicui dubium potest esse quin Ecclesia Romana Petri Damiani fetus obviis ulnis excipiat, foveat ac tueatur, quæ Petrum ipsum viventem præcipua quadam benevolentia et charitate complexa est? In quem ultro ad Urbem accersitum, et reipublicæ gubernaculis eminentissimo atque honorificentissimo loco admotum, tot honorum repente fastigia, tantas extra ordinem prærogativas dignitatesque conghessit, quantas ne civi quidem et alumno, nedum advenæ et peregrino, sperare licuisset. Quæ igitur Patrem tantopere dilexit, etiam liberos ejus amore prosequatur necesse est. Liberos quippe ejus, et quidem parenti simillimos, sanctissimi hujus viri libros appellare non vereor, qui tanto justius liberorum nomen merentur, quanto animus corpore præstantior est, quantoque caducis et cito morituris æterna atque immortale ingenii monimenta antecellunt. Nihil est ergo, beatissime Pater, cur in commendandis tibi Petri Damiani Operibus, diutius immorer: potius in me ipso tuæ tutelæ ac defensionis committendo aliquantum temporis fortasse consumerem, nisi tua in me maxima, eaque recentia beneficia omnem de ea re susceptum laborem supervacaneum et plane non necessarium esse demonstrarent. Cum enim tuam facilitatem singularemque in me exornando animi propensionem intueor, nihil facilius esse cognosco quam ut non modo hæc quæ in præsentia eduntur, sed etiam alia egregia scripta de rebus sacris, multis meis laboribus vigiliisque collecta et elaborata, tuæ benignitatis præsidio, in manus hominum emittam, quæ non sine communis utilitatis jactura publica luce fraudantur. Equidem, quod mearum partium est, serie profiteor, et quoad vivam profiteri non desinam, curaturum me atque enixe operam daturum, quantum in me erit, ut omnia mea studia ad utilitatem publicam et sedis apostolicæ decus existimationemque referantur. Nunc Deum opt. max. vehementer oro, ut salutaria tua consilia sapientissimamque gubernationem afflatu suo dirigat, promoveat, et ad optatum portum exitumque perducatur. Vale.

CAJETANI PRÆFATIO.

Ea est mortalium omnium naturæ vis atque conditio, ut in virtutis capessendæ studio, recte instituendæ vitæ præcepta facilius exemplis confirmata, quam simplicia et nuda percipiant. Nam cum veteri quodam et trito vulgi errore ducta gens hominum putet a communi congressu offensam virtutem fugisse in altissimos montes, ibique tenebris occultatam, laborum satellitio stipatam, degere in sui contemplatione felicem, jacet illa potius passim neglecta, nec eo extollere sese audet, vel scelerum enervata contagio non potest, ubi summa mortalium beatitudo consistat. Hinc factum arbitror ut præpotens rerum omnium moderator, cujus providentia res hominum gubernantur, quosdam pro varia temporum necessitate illustres piosque viros Ecclesiæ suæ provideret, qui divino lumine insitas mentibus tenebras pellerent, atque iter ad veram gloriam, vitæ probitate, facile esse demonstrarent. Quæ duo, disciplina nimirum et exempla, tantum apud omne genus hominum valent, ut nihil tam arduum sit, et a communi coetu alienum, quod iis non acquiratur,

ac nullo negotio superetur. An non jure optimo utrumque Gregorium, Magnum papam, et Turonensem archiepiscopum, Isidorum, Leandrum, Hildephonsum, Joannem Damascenum, Bedam, Paulum Diaconum, Alcinum, Rabanum, Haymonem, Anselmum, Brunonem Signinum, Bernardum, Rupertum Tuitiensem (taceo innumeros Christianæ reipublicæ Patres ac doctores sanctissimos), plerosque alios Religionis Benedictinæ lumina et firmamenta, ut sunt, appellamus? Qui nempe urbes ac provincias virtutum institutione excultas recte factorum dignitate confirmarunt. Profecto de populo Christiano optime illos mereri arbitror, qui non minori cura atque ardore invigilant propriæ salutis, quam alienam verbi divini explicatione morumque sanctitate procurent. Equidem alterum cum mihi non tribuam, alterum præstare non liceat, eam secutus sum viam, ut bene sit meis votis, et aliorum emolumentis consultum. Profero scilicet e tenebris non parvo labore exquisitos in lucem D. Petri Damiani, S. R. E. cardinalis, episcopi Ostiensis, doctissimi ac sanctis-

simi, sermones, qui tantum vim habent informandi animos ad omnem virtutem, quantam ex summa eloquentia cum pari sanctitate conjuncta oriri posse censendum est. Animadvertit nimirum gravi iudicio vir in exercitatione virtutum persimiles nos esse artificibus, qui nihil sine perceptis exemplaribus laude dignum efficiunt; quare sanctorum bene gesta palam constituit, ut ea studiosi virtutis assidue præ oculis haberent, et imitarentur. Quæ tanto sunt perfectiora, quanto eos, a quibus desumuntur, præcelluisse cognoscimus. Sunt ii, Christus Dominus, Deipara Virgo, apostoli, martyres, sanctique confessores, ac virgines, quorum præclara facinora tanta eloquentia locuples auctor complectitur, ut cum summis illis viris doctorem nostram comparare, non contemnendæ doctrinæ homines, ac Hieronymum juniorem appellare non dubitent. Omitto in præsen-

tia plenius explicare quid sentiam, cum ejusdem ingenium atque dicendi copia facilius inspiciatur lectione quam oratione describatur. Solum dixerim habere omnes ex hoc magistro, quæ tantopere commendavimus, omnium leges atque exempla virtutum, præsertim vero sacris concionatoribus, quibus maxime hos meos labores dicatos velim, novi aperiuntur res suas amplificandi ornandique thesauri, singulares sacrarum litterarum interpretationes atque illustres sententias continentes: nec non præclara proponitur ratio, quæ sit in sanctorum exoratione adhibenda. Faxit Deus opt. max. ut noster hic labor qualiscunque in divinam gloriam communemque utilitatem redundet. Valet, et hoc nostrum de re Christiana bene merendi studium æqui beneque consulite.

B. PETRI DAMIANI

SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIAE CARDINALIS, EPISCOPI OSTIENSIS, ORDINIS S. BENEDICTI,

SERMONES

ORDINE MENSIVM SERVATO (109)

I-2 JANUARIUS.

VI. *Sermo in Epiphania Domini.*

XIV. *Sermo de translatione S. Hilarii episcopi Pictaviensis et confessoris.*

XXII. *Sermo de S. Anastasio monacho et martyre.*

SERMO PRIMUS.

IN EPIPHANIA DOMINI (VI JAN.).

Cum natus esset Jesus in Bethlehém Judæ in diebus Herodis regis, ecce magi ab oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: Ubi est, qui natus est rex Judæorum? Vidimus enim stellam ejus in oriente, et venimus cum muneribus adorare eum (*Matth. ii.*)

« Laudate Dominum, omnes gentes, et collaudate eum omnes populi (*Psal. cxvi.*) » Nani cum omnipotens sermo nondum a regalibus sedibus descendisset « et nox in suo cursu medium iter ageret (*Sap. xviii.*), » populus gentium ambulabat in tenebris (*Isai. ix.*), quia « dilexerunt magis tenebras quam lucem (*Joan. iii.*), » variosque secuti errores, « in circuitu impii ambulabant (*Psal. i.*), » euntes unusquisque, « alius ad villam, alius ad negotiatio-

« nem suam (*Matth. xxii.*); » et obscuratum est insipiens cor eorum (*Rom. i.*), » quia incurvatus est unusquisque ad opus manuum suarum. Patres etiam illi (antiqui omnes sub nube fuerunt (*I Cor. x.*), eo quod aspiciabant in visu noctis, nec claritatem vultus Moysi poterant intueri (*Exod. xxxiv.*; *II Cor. iii.*), quia velamen erat positum super cor eorum, et erat aqua tenebrosa in nubibus aeris (*Psal. xvii.*), cum videlicet filii Sion inclyti conversi sunt in vasa testea, opus manuum figuli; dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum; argentum eorum versum est in scoriam, eo quod caupones eorum miscebant aquam vino; quando obscuratum est aurum, mutatus est color optimus (*Thren. iv.*); nec erat de eis qui faceret bonum, nec etiam usque ad unum (*Psal. xiii.*). Tunc ergo tenebræ factæ sunt super universam terram (*Matth. xxvii.*), quia Judæus et gentilis in tenebris straverunt lectum suum, habitantes in tenebrosis et umbra mortis (*Luc. i.*). Quia igitur tunc nox præcessit, ecce dies appropinquavit (*Rom. xiii.*), et lumen refulsit in habitaculo carceris nostri, ex eo quod exortum est in

(109) Inter sermones quos in sua Cajetani editionis recusione complexus est novissimus editor Bassanus, nonnullos, nempe serm. 9, 11, 23, 26, 27, 28, 40, 43, 44, 47, 52, 53, 56, 57, 59, 60, 61, 63, 70, beato

Petro Damiano abjudicandos et Nicolao monacho Clarævallensi, divi Bernardi ab epistolis, restituendos monet, quorum unicuique ideo asteriscum præfigendum curavit. Hunc sequimur. EDIT. PATROLOG.